

16. január 2009

Daňové príjmy štátneho rozpočtu sa v roku 2008 naplnili na 100,3%

Prípravil: Jana Králová, Viktor Novysedlák

Daňové príjmy štátneho rozpočtu na hotovostnej báze boli pre rok 2008 rozpočtované vo výške 271,0 mld. Sk (8 995 mil. EUR). V skutočnosti dosiahli hodnotu 271,8 mld. Sk (9 023 mil. EUR), čo je o 0,8 mld. Sk (28 mil. EUR) viac ako bolo rozpočtované (100,3%). Na celkovom rozdiel 0,8 mld. Sk sa najväčšou mierou podieľali pozitívne daň z príjmov právnických osôb (5,5 mld. Sk) a daň z príjmov vyberaná zrážkou (0,6 mld. Sk) a negatívne spotrebná daň z tabaku a tabakových výrobkov (-2,7 mld. Sk) a daň z pridanej hodnoty (-2,5 mld. Sk).

V rokoch 2005 a 2006 prevýšili skutočné daňové príjmy štátneho rozpočtu rozpočtovanú úroveň o viac ako 9% (v roku 2005 o 18,3 mld. Sk a v roku 2006 o 20,6 mld. Sk), pričom dôvodom bol najmä lepší makroekonomický vývoj v porovnaní s predpokladmi v rozpočte. V roku 2007 kleslo percentuálne plnenie rozpočtu na 104,1% (10,2 mld. Sk) a hlavným faktorom, ktorý pozitívne ovplyvnil plnenie daňových príjmov, bol jednorazový efekt predzásobenia sa tabakovými výrobkami. Dosiahnutá skutočnosť v roku 2007 tak naznačovala, že pozitívny makroekonomický vývoj za ostatné roky je už premietnutý do celkovej úrovne daňových príjmov verejnej správy. Z uvedeného dôvodu výrazné prekročenie rozpočtovaných hodnôt z titulu makroekonomického vývoja sa už v roku 2008 nepredpokladalo.

Tento komentár vychádza z predbežných hotovostných údajov len za štátny rozpočet, čo má zatiaľ veľmi limitovanú vypovedaciu hodnotu o výnose daňových príjmov za celú verejnú správu podľa metodiky ESA95, dôležitú pre výpočet salda verejnej správy za rok 2008. Okrem vplyvu predzásobenia sa tabakovými výrobkami na konci roka 2008 je potrebné sledovať najmä vývoj dane z príjmov právnických osôb, keďže vyššie hotovostné plnenie v roku 2008 súvisí s aktuálnym výnosom roka 2007 a nie roka 2008. Rovnako veľký rozdiel medzi hotovostným a aktuálnym výnosom môže nastať v prípade výnosu dane z pridanej hodnoty.

Predbežná skutočnosť
k 31.12.2008

Vývoj daňových príjmov štátneho rozpočtu v roku 2008 (hotovostný princíp)

mil. Sk	Rozpočet	Predbežná skutočnosť	Rozdiel	% plnenie rozpočtu
	1	2	3 = 2 - 1	4 = 2 / 1 * 100
Dane z príjmov, ziskov a kapitálového majetku	67 217	73 687	6 470	109,6
Daň z príjmov fyzických osôb	3 131	3 553	422	113,5
Daň z príjmov právnických osôb *)	58 455	63 929	5 474	109,4
Daň z príjmov vyberaná zrážkou	5 631	6 205	574	110,2
Domáce dane na tovary a služby	202 796	196 979	-5 817	97,1
Daň z pridanej hodnoty *)	142 026	139 559	-2 467	98,3
Spotrebné dane	60 770	57 419	-3 351	94,5
Z minerálnych olejov	36 202	35 375	-827	97,7
Z liehu	6 279	6 716	437	107,0
Z piva	2 111	1 898	-213	89,9
Z vína	110	112	2	101,9
Z tabaku a tabakových výrobkov	15 711	13 049	-2 662	83,1
Z elektrickej energie	110	118	8	106,9
Zo zemného plynu	204	141	-63	69,1
Z uhlia	43	10	-33	23,0
Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	960	1 112	152	115,8
Ostatné dane	3	47	44	1 569,4
Dane spolu	270 976	271 825	849	100,3

*) Vráťane daní platných do roku 1992

Zdroj: IFP, Štátna pokladnica

Základným predpokladom pre dosiahnutie rozpočtovanej úrovne daňových príjmov štátneho rozpočtu bolo naplnenie predpokladov o makroekonomickom vývoji. V roku 2008 pokračoval stále priaznivý ekonomický vývoj, pričom oproti rozpočtu sa predpokladajú len veľmi mierne lepšie ukazovatele. Predpokladá sa, že ekonomický rast dosiahne v roku 2008 hodnotu 7,0%, pričom pri zostavovaní rozpočtu sa predpokladal rast na úrovni 6,8%. V pozitívnom smere sa očakáva aj vývoj ostatných makroekonomických indikátorov dôležitých z pohľadu vývoja daňových základní. Rast mzdovej bázy sa odhaduje na úrovni 11,8%, t.j. o 3,5 p.b. vyšší ako sa rozpočtovalo. Pozitívny vývoj zaznamenali aj ďalšie indikátory, ktoré ovplyvňujú daňové výnosy, najmä konečná spotreba domácností. Rast nominálnej spotreby domácností prevyší podľa aktuálneho odhadu rozpočtovanú úroveň približne o 3,2 p.b. a reálny rast spotreby o 0,6 p.b.

Porovnanie makroekonomických predpokladov na rok 2008 v čase rozpočtu oproti aktuálnemu odhadu

Ukazovateľ (%)	Základňa pre daň	Schválený rozpočet	Aktuálny odhad	Rozdiel (**)
		1	2	3 = 2 - 1
HDP; b.c. (mld. Sk)	-	1 988,5	2 052,0	63,5
HDP; reálny rast	-	6,8	7,0	0,2
HDP; nominálny rast	DPPO, DP zrážka	9,1	10,8	1,7
Konečná spotreba domácností; reálny rast	Spotrebné dane	6,0	6,6	0,6
Konečná spotreba domácností; nominálny rast	DPH	8,2	11,4	3,2
Priemerná mesačná mzda; nominálny rast	DPFO	6,6	9,1	2,5
Počet zamestnaných, podľa evidenčného počtu; rast	DPFO	1,6	2,5	0,9
Mzdová báza; rast *)	DPFO	8,3	11,8	3,5
Inflácia (priemerná ročná)	DPFO (odpoč. položky)	2,0	4,4	2,4
BRIBOR 1M, priemer	DP zrážka	4,4	4,2	-0,2

*) Mzdová báza = priemerná mzda * zamestnaní podľa evidenčného počtu

Zdroj: IFP

** Rozdiel je v percentuálnych bodoch, ak nie je v riadku uvedené inak

Aktuálny odhad – Rozpočet verejnej správy na roky 2009 až 2011, november 2008

Vývoj jednotlivých daní

Daň z príjmov fyzických osôb (DPFO) bola pozitívne ovplyvnená priaznivým vývojom makroekonomického prostredia, keď rast priemernej mesačnej mzdy ako aj rast počtu zamestnaných sa počas roka vyvíjali lepšie než sa očakávalo pri tvorbe rozpočtu. Najdôležitejšou legislatívnou zmenou, ktorá mala pozitívny dopad na výnos tejto dane, bolo zavedenie postupne klesajúcej základnej odpočítateľnej položky na daňovníka / manželku v roku 2007. Keďže výsledná daňová povinnosť aj so zohľadnením tejto legislatívy sa stanovuje až pri podaní daňového priznania, resp. pri ročnom zúčtovaní v marci 2008, na hotovostnom výnose sa to vo väčšej miere prejavilo práve v roku 2008.

Priaznivý vývoj makroekonomického prostredia sa podpísal pod zvýšenú ziskovosť podnikov. Daňovým subjektom vznikla za rok 2007 vyššia daňová povinnosť, než sa v čase tvorby rozpočtu na rok 2008 očakávalo, a to malo dva efekty. S rastom daňovej povinnosti vzrástla výška vyrovnania dane v prospech štátneho rozpočtu a zároveň daňovým subjektom vyplynula vyššia platba preddavkov na rok 2008 (spolu medziročne o cca 11,5 mld. Sk viac). Oba tieto faktory mali za následok vyššie hotovostné plnenie **dane z príjmov právnických osôb (DPPO)** v roku 2008.

Na hotovostný vývoj vplyva negatívne daňová asignácia, teda 2% zo zaplatenej dane z príjmov fyzických a právnických osôb poukazovaných na osobitný – verejnoprospešný účel. Skutočný prevod prostriedkov presiahol o 7,3% rozpočtovanú úroveň, čo súvisí s vyšším ako predpokladaným výnosom DPFO a DPPO v roku 2007.

Vplyv prevodu prostriedkov na verejnoprospešný účel v roku 2008 na rozpočet

mil. Sk (cash)	Rozpočet 2008	Predbežná skutočnosť	Rozdiel	% plnenie rozpočtu
	1	2	3 = 2 - 1	4 = 2/1*100
Prevod na VPÚ z DPFO	415	453	38	109,2
Prevod na VPÚ z DPPO	966	1 029	63	106,5
Prevod na VPÚ*	1 381	1 482	101	107,3

* zníženie príjmov na hotovostnej báze

Zdroj: IFP, Štátna pokladnica

Výrazné zvýšenie výnosu **dane z príjmov vyberanej zrážkou** o 10,2% oproti rozpočtu bolo spôsobené hlavne dvoma faktormi. Prvým je nárast počtu subjektov platiacich zrážkovú daň spôsobený príchodom nových investorov (najmä daň z licenčných poplatkov) ako aj zvýšením platieb u už existujúcich platcov. Je obtiažne identifikovať platby dane z licenčných poplatkov a teda túto sumu rozpočtovať, a to najmä z dôvodu nepoznania príslušných zmlúv v záujme zachovania obchodného tajomstva obchodných partnerov, či neexistencie daňového priznania pri zrážkovej dani. Druhým faktorom vyššieho skutočného výnosu oproti rozpočtovanému je nárast objemu vkladov oproti odhadom použitým pri tvorbe rozpočtu (vklady domácností ako aj vklady nefinančných podnikov). Nárast vkladov súvisí najmä s prechodom na menu euro ako aj s presunom finančných prostriedkov z podielových fondov do úročených vkladov v bankách, čo bolo možné sledovať najmä v závere roku 2008. Presun prostriedkov z podielových fondov do vkladov v bankách pri rovnakých výnosoch nemá vplyv na výnos zrážkovej dane avšak dochádza k časovému posunu realizácie výnosu, keďže zrážková daň z podielových listov sa zráža z výnosu dosiahnutého pri ich spätnom predaji na rozdiel od vkladov, kedy sa zrážka odvádza v čase pripísania úrokov na účet (zvyčajne aspoň raz ročne). Na konci roka 2008 došlo k zníženiu hodnoty aktív v podielových fondov, čo by pri spätnom predaji podielových listov dosahujúcich stratu nevedlo k dodatočnému výnosu zrážkovej dane, ktorá sa platí len z výnosov. Naopak presun týchto prostriedkov z podielových fondov do vkladov v bankách dosahujúcich vždy kladný nominálny výnos v podobe úroku prispel k zvýšeniu objemu úročených vkladov a tým aj k zvýšeniu výnosu zrážkovej dane.

Skutočný výnos **dane z pridanej hodnoty** (DPH) nedosiahol v roku 2008 rozpočtovanú úroveň. Bol o 1,7% (2,5 mld. Sk) nižší než sa uvažovalo pri tvorbe rozpočtu. Z legislatívnych zmien zavedených v roku 2008 malo najväčší negatívny vplyv na výnos DPH zníženie sadzby na 10% na knihy a na zdravotnícke pomôcky pre inkontinentných pacientov. Avšak nepredpokladá sa, že výpadok z tohto titulu by bol taký výrazný, že by viedol k nenaplneniu rozpočtovanej úrovne DPH. Hotovostný výnos DPH vzrástol v roku 2008 medziročne len o 2,6%. V porovnaní s predpokladaným rastom makrozákladne je tento nárast nízky, aj keď závery je nutné uskutočniť až na základe aktuálnych údajov.

Celkový výnos **spotrebných daní** je oproti rozpočtu nižší o 3 351 mil. Sk. Najväčšou mierou sa na tomto rozdieli podieľala spotrebná daň z tabakových výrobkov, kde došlo k výpadku 2 662 mil. Sk. Je to spôsobené neočakávané skorým predzásobením v roku 2007, hotovostne v mesiacoch október a november 2007, ktoré zvýšilo hotovostný výnos 2007 a naopak znížilo výnos dane v roku 2008. V rozpočte sa predpokladalo, že predzásobenie sa hotovostne uskutoční až v januári 2008, čo by malo neutrálny vplyv na hotovostný výnos v roku 2008. Znížený výnos oproti rozpočtu dosiahla tiež daň z minerálnych olejov (o 827 mil. Sk), čo bolo spôsobené najmä väčším primiešavaním biopalív a v menšej miere aj výpadkom z titulu oslobodenia LPG od 1.7.2008. V roku 2008 došlo prvýkrát k uplatňovaniu tzv. energodaní, medzi ktoré patrí spotrebná daň z elektrickej energie, spotrebná daň zo zemného plynu a spotrebná daň z uhlia. Ich výnos dosiahol 268 mil. Sk, čo je o 89 mil. Sk menej ako bolo rozpočtované.

Výnos **daní z medzinárodného obchodu a transakcií** dosiahol v roku 2008 o 152 mil. Sk vyššiu hodnotu než sa rozpočtovalo. Celá rozpočtovaná suma pripadala na podiel na vybratých finančných prostriedkoch odvádzaných do rozpočtu EÚ. Podľa predbežných údajov dosiahla táto položka ku koncu roka úroveň 1 109 mil. Sk, t.j. bola o 149 mil. Sk vyššia ako rozpočet. Ostatné dane (dovozné clo, dovozná prirážka, ostatné colné príjmy) dosiahli výšku 3 mil. Sk.

Ostatné dane sú oproti rozpočtovanému výnosu vyššie o 44 mil. Sk, čo je spôsobené najmä dobehom majetkových daní (daň z dedičstva, daň z darovania, daň z prevodu a prechodu nehnuteľností). Tieto dane boli od roku 2004, resp. od roku 2005 definitívne zrušené a ich výnos sa už z tohto dôvodu nerozpočtuje. Napriek tomu plynuli do štátneho rozpočtu dobiehajúce platby.

Výška daňových príjmov štátneho rozpočtu na hotovostnej báze podáva prvú informáciu o vývoji daňových príjmov v roku 2008. Z pohľadu výpočtu celkového salda verejnej správy za rok 2008 je však dôležitý údaj za daňové príjmy celej verejnej správy v metodike ESA95. Hotovostné údaje v bežnom roku majú preto len limitovanú vypovedaciu schopnosť.

K najväčším rozdielom hotovostných od aktuálnych údajov môže prísť predovšetkým u dani z príjmov právnických osôb, DPH a v roku 2008 aj u spotrebnej dani z tabakových výrobkov. V prípade DPPO budeme poznať definitívne údaje v metodike ESA95 až v januári 2010 (odhad v apríli 2009, spresnený odhad v októbri 2009). Súvisí to s termínmi podávania daňových priznaní za rok 2008 a následným vyrovnaním daňovej povinnosti v priebehu celého roka 2009. V prípade DPH budú údaje k dispozícii v apríli 2009. V prípade spotrebnej dane z tabakových výrobkov sa bude pozornosť sústreďovať na výnos v januári 2009, na základe ktorého sa vyhodnotí efekt predzásobenia. To môže výrazne ovplyvniť aktuálny výnos tejto dane za rok 2008.